

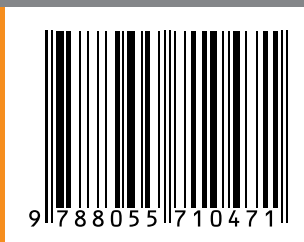
VYBRANÉ OTÁZKY DIPLOMATICKÉHO PRÁVA



FAKULTA POLITICKÝCH VIED A MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV  
UNIVERZITA MATEJA BELA BANSKÁ BYSTRICA



Peter Rosputinský



ISBN 978-80-557-1047-1

Peter Rosputinský

# VYBRANÉ OTÁZKY DIPLOMATICKÉHO PRÁVA (vysokoškolská učebnica)



2015

 ELIANUM

**UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI**

**Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov  
Katedra medzinárodných vzťahov a diplomacie**

**PETER ROSPUTINSKÝ**

**VYBRANÉ OTÁZKY DIPLOMATICKÉHO PRÁVA**



**Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici  
Banská Bystrica  
2015**

© PhDr. Mgr. Peter Rosputinský, PhD.

Názov: Vybrané otázky diplomatického práva

Recenzenti: Prof. JUDr. Stanislav Mráz, CSc.

Doc. JUDr. PhDr. Miroslav Slašťan, PhD.

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela  
v Banskej Bystrici

Tlač: EQUILIBRIA s.r.o., Košice

Táto publikácia bola schválená ako vysokoškolská učebnica na zasadnutí Edičnej rady Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici 13. januára 2015.

ISBN: 978-80-557-1047-1

## **OBSAH**

<b>ZOZNAM SCHÉM A TABULIEK</b>	<b>5</b>
<b>ÚVOD</b>	<b>7</b>
<b>1 DIPLOMATICKÉ PRÁVO</b>	<b>9</b>
1. 1 Diplomatické právo ako odvetvie medzinárodného práva	9
1. 2 Pojem diplomatické právo	14
1. 3 Pramene diplomatického práva	33
1. 4 Zhrnutie	52
<b>2 VYBRANÉ POJMY DIPLOMATICKÉHO PRÁVA</b>	<b>53</b>
2. 1 Diplomatické styky	53
2. 2 Diplomatická misia	65
2. 3 Člen rodiny člena diplomatickej misie	78
2. 4 Zhrnutie	90
<b>3 NADVIAZANIE A PRERUŠENIE DIPLOMATICKÝCH STYKOV</b>	<b>92</b>
3. 1 Právo na diplomatické styky a jeho subjekty	92
3. 2 Predpoklady nadviazania diplomatických stykov	99
3. 3 Proces a forma nadviazania diplomatických stykov	101
3. 4 Prerušenie diplomatických stykov	108
3. 5 Zhrnutie	110

<b>4 ZNEUŽÍVANIE DIPLOMATICKÝCH VÝSAD A IMUNÍT A MOŽNOSTI JEHO OBMEDZOVANIA</b>	<b>111</b>
4. 1 Pojem zneužívanie diplomatických výsad a imunit	113
4. 2 Možnosti obmedzovania zneužívania diplomatických vý- sad a imunit	123
4. 3 Účinnosť prostriedkov obmedzovania zneužívania dip- lomatických výsad a imunit	144
4. 4 Zhrnutie	148
<b>LITERATÚRA</b>	<b>150</b>

## **ZOZNAM SCHÉM A TABULIEK**

Schéma č. 1:	Postavenie diplomatického práva v teórii a praxi	13
Schéma č. 2:	Orgány štátu pre medzinárodné styky	18
Schéma č. 3:	Predmet právnej úpravy diplomatického práva	19
Schéma č. 4:	Štruktúra diplomatickej misie	67
Schéma č. 5:	Funkcie diplomatickej misie Slovenskej republiky	75
Schéma č. 6:	Základné funkcie diplomatickej misie v podmienkach globalizácie	77
Schéma č. 7:	Výpočet diplomatických výsad a imunit podľa Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch	112
Tabuľka č. 1:	Pramene diplomatického práva	34
Tabuľka č. 2:	Zmluvné strany Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch	39
Tabuľka č. 3:	Diplomatické misie a iné orgány zapísané v Slovenskej republike v zozname zastupiteľských orgánov iných štátov vedenom Štatistickým úradom Slovenskej republiky	70



## ÚVOD

Diplomatické právo a konzulárne právo patria v slovenskej odbornej literatúre k veľmi sporadickým témam monotematického knižného spracovania. Stav sa v ostatných rokoch o čosi zlepšil v porovnaní s tým pred rokom 1989, no aj tak možno knihy venované výlučne tejto problematike alebo aspoň niektorým jej častiam spočítať na prstoch jednej ruky. Je to zaujímavá situácia, pretože publikácií o iných aspektoch diplomacie (zjavné to je napríklad pri problematike diplomatického protokolu) je aj v slovenskom akademickom prostredí pomerne dosť, nehovoriac o dielach populárno-náučného štýlu. Pravdepodobným vysvetlením tohto faktu je skutočnosť, že na žiadnej právnickej fakulte na Slovensku nie je podľa stavu zisťovaného z rozvrhov a študijných programov všetkých právnických fakúlt k 31. októbru 2015 vyučovaný osobitný predmet venovaný týmto dvom častiam medzinárodného práva. Na všetkých slovenských právnických fakultách sa diplomatické právo a konzulárne právo vyučuje v rámci predmetu Medzinárodné právo verejné. Jedinú výnimku predstavuje Fakulta práva Paneurópskej vysokej školy, kde v rámci tretieho stupňa vysokoškolského štúdia študijného programu Medzinárodné právo je povinne voliteľný predmet Dejiny diplomacie, diplomatický protokol, diplomatické a konzulárne právo.

Vo vyššie uvedenej súvislosti môže nielen autora predkladanej vysokoškolskej učebnice, ale všetkých učiteľov a študentov Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici tešiť fakt, že predmet Diplomatické a konzulárne právo tvorí pevnú súčasť nepretržite vyučovaných povinných predmetov v študijnom programe Medzinárodné vzťahy našej fakulty už sedemnásť rokov. Do obsahovej štruktúry predmetov bol zaradený v akademickom roku 1996/1997 a prvý raz bol vyučovaný vo štvrtom ročníku v akademickom roku 1999/2000. Bolo a je to správne a logické rozhodnutie, keďže absolventi našej fakulty majú byť okrem iného kvalifikovanými kandidátmi na pozície zamestnancov Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky pracujúcimi na zastupiteľských úradoch Slovenskej republiky v zahraničí. Nedá mi preto na tomto mieste aspoň nespomenúť mená tých, ktorí položili základy výučby tohto predmetu i rámec jeho obsahu na našej fakulte – boli to pán prof. JUDr. Ján Azud, DrSc. a pán JUDr. Martin Laššák.

Táto vysokoškolská učebnica je koncipovaná ako základný výkladový text vysvetľujúci vybrané časti učiva podľa syláb a identifikačné-



ho listu predmetu Diplomatické a konzulárne právo, a to tie časti, pri ktorých absentuje ich dôkladnejšie spracovanie v domácej literatúre a vo vzťahu ku ktorým mali absolventi predchádzajúcich ročníkov ťažkosti pri príprave na skúšku. Publikácia sleduje didaktické ciele a systematicky vysvetľuje niekoľko základných pojmov a inštitútov z oblasti diplomatického práva vrátane tých, ktoré nie sú vymedzené legálnou definíciou vo Viedenskom dohovore o diplomatických stykoch a ani v inom prameni medzinárodného práva. Má zámer ponúknuť študentom jednak všeobecný prehľad o jestvujúcich poznatkoch a jednak návod na analytickú a syntetickú prácu s nimi smerujúcu k vytvoreniu vlastného stanoviska študentmi k pojmom, ktoré nemajú ustálený obsah a význam ani v náuke medzinárodného práva a ani v samotnej diplomatickej praxi štátov (najmä vo vzťahu k pojmom diplomatické právo a diplomatické styky). Keďže hlavnou cieľovou skupinou čitateľov tejto učebnice sú študenti, je jej text dopĺňaný prehľadnými schémami, tabuľkami a príkladmi z praxe štátov, ktoré majú uľahčiť proces osvojovania si sprostredkovaných poznatkov. Odkazy na primárne a sekundárne pramene demonštrujú bohatosť a rôznorodosť zdrojov, o ktoré sa pri štúdiu diplomatického práva možno oprieť. V neposlednom rade učebnica poukazuje na nové trendy vo vývoji diplomatickej praxe štátov, a to predovšetkým v otázke ponímania diplomatických stykov vo vzťahu k medzinárodným organizáciám a prístupe štátov k problému zneužívania diplomatických výsad a imunit, ktorú oblasť možno dôvodne považovať za priestor budúcej novej medzinárodnoprávnej úpravy.

Predkladaná učebnica nadväzuje na doterajšiu československú a slovenskú spisbu v oblasti diplomatického práva. Nebolo však ambíciou autora spracovať komplexnú pomôcku pre študentov na ich prípravu na skúšku v celej šírke tém podľa syláb k predmetu Diplomatické a konzulárne právo, ale predložiť ucelenú analýzu niekoľkých otázok diplomatického práva, ktorým sa autor doposiaľ venoval v doterajších parciálnych prácach alebo počas prednášok a seminárov z tohto predmetu. V tejto súvislosti si autor dovoľuje vysloviť poďakovanie súčasným i bývalým študentom Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela za ich podnetné otázky počas prednášok a prezentované názory počas seminárov z predmetu Diplomatické a konzulárne právo, ktoré častokrát podstatne prispeli ku koncipovaniu myšlienok a formulovaniu výkladu v tejto učebnici práve v predloženej podobe.

# 1 DIPLOMATICKÉ PRÁVO

## 1. 1 Diplomatické právo ako odvetvie medzinárodného práva

V dôsledku objektívnej nevyhnutnosti vzťahov medzi členmi medzinárodného spoločenstva a súčasne v dôsledku univerzálnosti hodnôt, na ktorých sa vytvára normatívna regulácia týchto vzťahov, predstavujú diplomatické právo a konzulárne právo spolu so zmluvným právom a vojnovým právom najstaršie odvetvia medzinárodného práva verejného. Už od najstarších čias vývoja ľudskej spoločnosti možno badať v stykoch medzi rôznymi územno-politickými jednotkami (od malých osád cez mestské štáty až po veľké ríše) niekoľko spoločných a všeobecne uplatňovaných zásad, ktorých dodržiavanie bolo spravidla každým aktérom svetového politického systému v tej-ktorej etape jeho vývoja považované za úplne prirodzené a samozrejmé. Prirodzená existencia kontaktov prekračujúcich vtedajšie hranice, potreba normatívnej úpravy týchto kontaktov prijateľnej pre každého člena svetového politického systému a princíp vzájomnosti (reciprocity)<sup>1</sup> mali za následok, že dané zásady vznikali a rozvíjali sa na hodnotách slušnosti, úcty a ohľaduplnosti, a preto pretrvali stáročia až do dnes s charakterom v podstate nezmeneným. Základnými normami vzťahov vtedajších členov medzinárodného spoločenstva alebo inými slovami základnými pravidlami diplomatických stykov už v antike boli: 1. vnímanie zahraničných vyslancov ako hostí a 2. vyňatie diplomatických zástupcov spod sankcií v prijímajúcom štáte, hoci istá tolerovateľná miera osobného donútenia bola prípustná (Bederman, 2004, s. 93). Z uvedeného dôvodu možno konštatovať, „že *„diplomatická“ nedotknuteľnosť je jedným z najstarších princípov medzinárodného práva*“ (Barker, 2004, s. 161).

Napriek tomu, že pravidlá medzinárodného práva vzťahujúce sa na realizáciu medzinárodných stykov sa vyvíjajú už niekoľko storočí, je pomerne paradoxným javom, že pre ich označenie – na rozdiel od zmluvného práva a vojnového práva – nejestvuje jeden ustálený pojem so všeobecne akceptovaným obsahom. Pojem diplomatické právo nie je vymedzený legálnou definíciou v žiadnej medzinárodnej zmluve, a dokonca nie je obsiahnutý ani vo Viedenskom dohovore

---

<sup>1</sup> Princíp vzájomnosti vo dvoch rovinách: v zmysle obojstranne výhodného a potrebného správania sa štátov (napríklad my neusmrtime vášho vyslanca či posla a vy neusmrtime nášho vyslanca či posla) a v zmysle toho, že všetky štáty sú vysielajúcimi štátmi a prijímajúci štátmi súčasne (aj keď vždy neplatí, že každý štát vysielal toľko diplomatických misií, koľko ich prijíma).

o diplomatických stykoch<sup>2</sup>, ktorý predstavuje základný prameň diplomatického práva a jeho hlavnú kodifikáciu. Okrem vedy o medzinárodnom práve sa však s pojmom diplomatické právo možno stretnúť v mnohých rezolúciách Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov (ďalej len „VZ OSN“) alebo v rozhodnutiach Medzinárodného súdneho dvora Organizácie Spojených národov (ďalej len „MSD OSN“).

Problematika diplomatického práva ako právnej úpravy vzťahov medzi štátmi alebo aspoň ich najpodstatnejších aspektov patrí medzi klasické témy učebníc a skript venovaných medzinárodnému právu verejnemu. Táto problematika, často bez výslovného použitia pojmu diplomatické právo, je v mnohých (a v takmer všetkých slovenských a českých) učebniciach medzinárodného práva vysvetľovaná v rámci výkladu o medzinárodnoprávnom postavení štátnych orgánov. Stretnúť sa možno s viacerými variantmi pre pomenovanie týchto orgánov, ktoré sa navzájom odlišujú skôr z jazykového (formálneho), ale niekedy aj z významového (obsahového) hľadiska. A od nich sa odvíjajú typické názvy príslušných kapitol, ako napríklad:

- „*orgány štátu pre zahraničné styky*“ (Azud, 2003, s. 264),
- „*štátne orgány pre medzinárodné styky*“ (David, Sladký, Zbořil, 2005, s. 179; Potočný, Ondřej, 2003, s. 151; Mráz, Poredoš, Vršanský, 2003, s. 187 alebo Tomko, 1988, s. 252),
- „*orgány štátu pre medzinárodný styk*“ (Čepelka, Šturma, 2003, s. 425),
- „*orgány medzinárodnoprávneho styku*“ (Schweisfurth, 2006, s. 103),
- „*orgány subjektov medzinárodného práva a pravidlá medzištátneho styku*“ (Vitzthum, 2004, s. 167),
- „*orgány medzinárodného spoločenstva*“ (Seidl-Hohenveldern, 2001, s. 175),
- „*orgány udržiavajúce medzinárodné vzťahy*“ (Türk, 2010, s. 161) alebo
- „*štátne orgány v medzinárodných vzťahoch*“ (Bierzanek, Symonides, 1997, s. 161).

Vyššie uvedená variantnosť má následne dopad na rozsahové vymedzenie diplomatického práva ako samostatnej časti medzinárodného práva vzťahujúceho sa na realizáciu medzinárodných stykov. V častiach učebníc označených takýmto spôsobom spravidla definíciu diplomatického práva nenájdeme a je možné ju iba vyvodiť z prístupu toho ktorého autora. Výnimku predstavuje napríklad V. Outrata, ktorý uvádza, že „*všeobecné právo medzinárodné, ktoré platí o štátnych orgá-*

---

<sup>2</sup> Zaujímavým faktom je, že Viedenský dohovor o diplomatických stykoch nedefinuje ani samotný pojem diplomatické styky či diplomatická misia.